

Lest, sett og hørt

Legeroman om medisinske feil og erotiske bommerter

Under en nattevakt på kirurgen blir den unge assistentlegen Vera Wiehe tilkalt for å skrive døds melding på en pasient. Hun mener at dødsfallet er uventet, men krysser ikke av for «unaturlig dødsfall». Senere dør en ung kvinne brått under en rutinemessig laparoskopi. Så følger enda et tilfelle av klønete kirurgi og rammen for romanen er klar.

En ung kvinnelig gynekolog blir synde bukk, hun utsettes for nådeløs utstøting av sine mannlige kirurgkolleger, hun forsøker å ta livet av seg, men blir reddet tilbake til livet i dobbel forstand av heltinnen Vera Wiehe (1).

Mye holdes skjult

Mellom livreddende operasjoner og morgenmøter med trakassering og spydigheter driver Wiehe sin private etterforskning av unaturlige dødsfall ved kirurgen. De tragiske hendelsene viser seg å ha ett felles trekk; avdelingsoverlegens delaktighet.

Avdelingsoverlegen holder jerngrepet over grønnkledde kirurger og et minst like solid erotisk grep over de av dem som går i skjørt. Det gjør Wiehe. Også når hun opererer. Hun er alltid utstudert sminket over munnbindet, og når hun vrenger av seg de grønne klærne henger hun callingen midt foran i den utringede T-skjorten «for å trekke den ytterligere ned så kløften liksom tilfeldig kommer til syne».

Det er mye som skjuler seg og holdes skjult ved kirurgisk avdeling ved det ikke navngitte universitetssykehuset i Nord-Norge, der Mjaaland's roman er hentet fra. – Hvorfor har du skrevet en roman fra kirurgmiljøet?

– Jeg ville skrive om menneskene i systemet og blåse liv i debatten om hva som skjer med kollegialiteten og lojaliteten når det begås katastrofale feil, sier Mjaaland som har vært både kirurg, anestesilege og forsker ved Regionsykehuset i Tromsø i 1990-årene, senere journalist i Aftenposten og byråkrat i Statens helsetilsyn.

– Hvor realistisk er handlingen?
– Romanen er spissformulert, men det skjer utvilsomt ting ved sykehusene som man ikke vil vedkjenne seg. Ansvar pulv-eriseres og det finnes kolleger som gjør sitt beste for å dekke over det som har skjedd, sier hun.

Utfrysing lønner seg

Fordi Vera Wiehe velger å støtte den unge gynekologen, opplever også hun å bli utstøtt fra fellesskapet.

– Hva ligger bak når kolleger støter hverandre ut?

– Det er en streng indre justis blant leger som blir spissere jo høyere man kommer i hierarkiet og jo større sykehuset er. Det er der de mest karrieristiske legene befinner seg, hevder hun. – Ingen kirurger vil klebes ved en lege som har gjort feil. Det kan gå ut over karrieren deres. Det kan rett og slett lønne seg å fryse ut en kollega. Man tisker og hvisker bak ryggen på den som har gjort feil, men unngår å ta kontakt med den det gjelder, sier hun.

I boken blir det politisak av feilen som gynekologen har begått og medisinsk sakkyndige kobles inn i bildet. Forfatteren er kritisk til at leger som kjenner hverandre er sakkyndige. Hun mener at systemet kan bygge opp under uheldig kollegial lojalitet.

– Medisinsk sakkyndige kan beskytte eller forråde kolleger med språk og faglig innforståthet. Jurister har ikke en sjanse til å forstå det medisinske resonnementet i en rapport, iallfall ikke plukke det fra hverandre i en rettssak, sier Mjaaland.

Flørt og maske

Marianne Mjaaland var den første kvinnelige kirurgen i et mannsdominert miljø i Tromsø.

– Det var ikke enkelt å få sitt første vikariat, men jeg ble kameratslig behandlet hele veien. For å holde ut må man være tykkhudet og barsk. Kvinnelige kirurger fremstår ofte som kjønnsløse, dels for ikke å utsette seg for mistanke om at man flørter seg til fordeler i jobben, mener Mjaaland.

Med innsidekunnskap om livet på operasjonsstuen beskriver hun et miljø der tonen er fleipete og seksualisering av samværet er en del av maktstrukturen mellom kjønnene. «Flørten brukes som sosialt glidemiddel,» skriver hun. I flere scener fungerer munnbindet som en maske som gir både fantasi og vakkert sminkede øyne fritt spillerom. Hevn,

Foto Gyldendal

sladder, amfetaminmisbruk og at «alle ligger med alle» er elementer som brukes for å veve historien sammen.

– Hvorfor lar du den sterke Vera Wiehe ydmykes som kjønnsobjekt?

– Man ydmykes fordi man lar seg ydmyke. Leger er ofte flinke til å finne sårbare punkter hos hverandre. Mange velger en flørtende strategi for å slippe unna, slik Vera gjør, sier Mjaaland. – Karakterene er detaljert fremstilt, og det er et lett gjenkjennelig miljø du viser. Hvordan tror du kollegene dine vil reagere?

– Dette er en roman. Både handling og personer er oppdiktet. Hvis noen mener at de kjenner seg igjen, vil jeg si at de er selvhønførende, sier hun.

Sykesøstre

– Du kaller sykepleierne for «søstre», hvorfor?

– Det er humoristisk ment. «Søster» er en del av den interne sjargongen på sykehuset. Men jeg vil også vise at kvinnelige leger ofte har et vanskelig forhold til sykepleierne. Sykepleierne forventer ofte at kvinnelige kirurger selv skal rydde etter seg, de strever med egen usikkerhet og de kan ha problemer i forhold til å utvise autoritet, mener Mjaaland.

I yrkeslivet har Mjaaland forlatt kirurgien til fordel for psykiatrien. – Som kirurg var jeg nysgjerrig på pasienthistoriene, men fikk ikke anledning til å fordype meg i dem. Nå får jeg pasienthistoriene. Det er mye tragisk og personlig utfordrende. Jeg møter ofte meg selv i døren, sier Marianne Mjaaland.

Nina Husom

nina.husom@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Mjaaland M. Unaturlig dødsfall meldes. Oslo: Gyldendal, 2003.